

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola strojnická Olomouc, tř.17. listopadu 49

**Výukový materiál zpracovaný v rámci projektu „Výuka moderně“
Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0205**

Šablona: III/2 Český jazyk, umění a kultura

Sada: 3

Číslo materiálu v sadě: 2

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Název: Petr Bezruč

Jméno autora: Mgr. Marta Skopalíková

Předmět: Český jazyk, umění a kultura

Jazyk: čeština

Klíčová slova: Petr Bezruč - život, tvorba, literárně historický kontext, Slezské písně, bard

Cílová skupina: žák 3. ročník

Stupeň a typ vzdělání: 3. ročník, střední odborné

Očekávaný výstup: Žák objasní význam P. Bezruče pro vývoj české literatury, charakterizuje dílo Slezské písně po stránce formální i tematické, zařadí autora do literárně historického kontextu.

Metodický list/anotace

Žák získá formou výkladu znalosti o spisovateli Petru Bezručovi a vytvoří si komplexní obraz o jeho stěžejním díle, o sbírce Slezské písně. Podle tematiky úryvků přiřadí ukázky k názvům básní (slade č. 12) a doplní názvy básní (slade č.13).

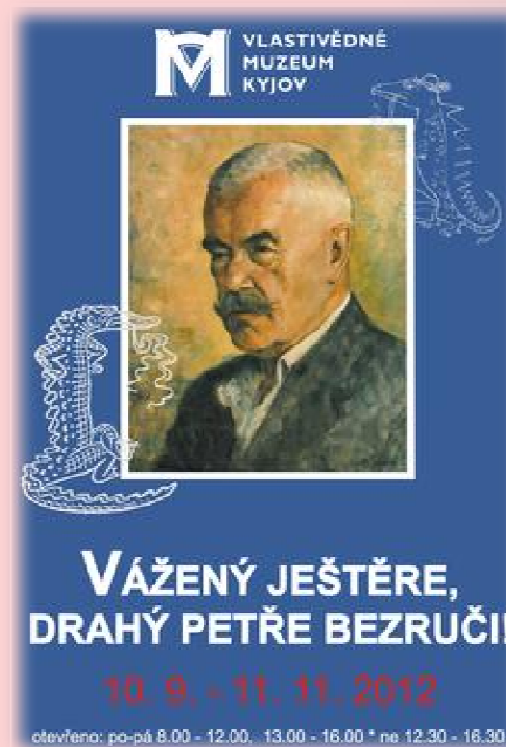
Vytvořeno: 05.09.2012

PETR BEZRUČ

Obrázek č. 1

Vladimír Vašek okolo 1900

Obrázek č. 2

Vlastivědné muzeum Kyjov, výstava

PETR BEZRUČ

Obsah:

1. Literárně historický kontext
2. Životopisné údaje
3. Bard slezského lidu
4. Literární tvorba
5. sb. Slezské písně
6. Ukázky z tvorby – pracovní list

Petr Bezruč

– literárně historický kontext

- řazen ke generaci **anarchistických buřičů**
- počátek 20. století
- Dílo nese znaky především realismu, ale také prvky naturalismu, symbolismu, impresionismu, dekadence => syntéza všech směrů.
- ostatní autoři patřící do generace buřičů
 - Fr. Gellner, K. Toman, V. Dyk, S.K. Neumann, Fr. Šrámek
- Bezruč se názorově hlásí k J. Sv. Macharovi (představitel České moderny)

Petr Bezruč

– životopisné údaje

- vlastním jménem Vladimír Vašek, 1945 jmenován Národním umělcem
- *1867, † Olomouc, pohřben Opava
- otec Antonín Vašek – národní buditel, zastánce nepravosti „Rukopisů“.
- časté stěhování rodiny, špatná sociální situace, 5 sourozenců, neshody rodičů
- **studia:** gymnázium Brno, filologie Praha (učitel T:G.Masaryk, spolužáci V. Mrštík, J. Herben), nezájem o studia, kavárny a zábava
- smrt otce 1880, návrat do Brna, plicní choroba, deprese, melancholie
- úřednické zkoušky, **poštovní úředník** Brno a Frýdek Místek
- Samotář, introvert, nešťastné milostné vztahy, plicní a nervová nemoc
- 1899 uveřejnil v Herbenově časopise Čas první básně => **spisovatel**
- 1894 smrt matky, navštěvuje na Hané bratra
- během 1. sv. války obviněn za protirakouské básně z vlastizrady, vězněn
- pobyty v Brně, Brance u Opavy, Ostravici, Kostelci na Hané

Petr Bezruč

– bard slezského lidu

- 1891 poštovní asistent ve Frýdku Místku
- touha poznat život a přírodu těšínského Slezska a Beskydska
- **sb. Slezské písně**
 - poukazuje na:
 - národnostní útlak Slezska a Těšínska
 - bídu a neutěšené sociální podmínky obyvatel
 - úpadek jazyka a kultury
 - osobní a společenský protest, revolta
 - Autor se stylizuje do role mluvčího, „**barda slezského lidu**“.

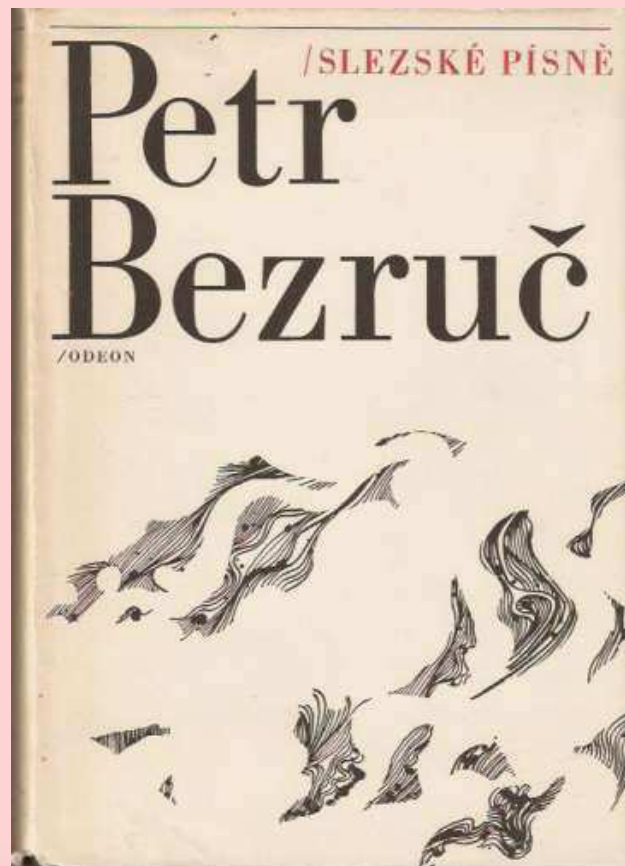
Literární tvorba

- První literární pokusy během gymnaziálních studií v Brně
- 1899 – 1900 zasílá pod pseudonymem P. Bezruč básně do časopisu Čas, šéfredaktor J. Herben
- 1903 souhrnné vydání básní v časopise Besedy Času, podtitul Slezské číslo
- 1903 knižní vydání **sb. Slezské písně**
- **Ostatní tvorba**
 - Studie z Café Lustig (povídky, gymnaziální studia Brno)
 - báseň Stučkonoska modrá (reflexe nad životem)
 - sb. Přátelům a nepřátelům (vyšla posmrtně)
 - jazykovědné práce

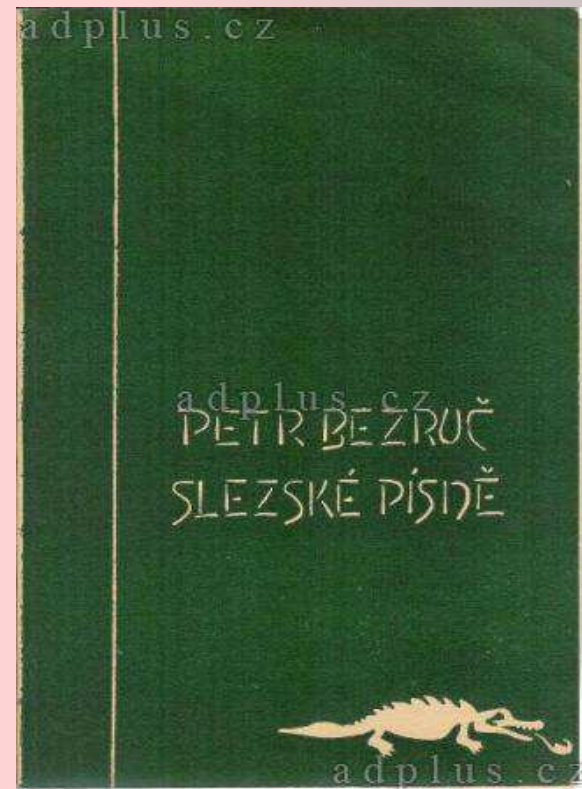
Slezské písně – rozbor díla

Obrázek č. 3

Obrázek č. 4

Obrázek č. 5

Slezské písně – rozbor díla

- Druh
 - lyrika: b. Ostrava
 - epika: b. Kantor Halfar
 - lyrickoepické skladby: b. Maryčka Magdónova
- Žánry
 - básně
 - písně
 - balady
- Forma - verš
- Lexikální prostředky: hornický slang, dialekt, hyperbola, frazeologie
- Postavy: skutečné (Maryčka), horníci, „uhlobaroni“, antické postavy ...
- Stylizace autora: svědek, buřič, pěvec, horník, zklamáný milenec ...
- Téma: život lidu ve Slezsku (Hané, Slovácku), antické náměty, vzdor a revolta

Petr Bezruč – ukázky z tvorby

Básně: Osud, Já, Labutinka, Kdo na moje místo?

– pracovní list

Úkol: Přiřadte k jednotlivým ukázkám názvy básní.

1.

Čí jsi ztepilá ty krásko?
Sama chodí, pyšno hledí,
knížky v ruce, na můj pozdrav
Nikdy nemá odpovědi,
Temné pleti, temných vlasů,
pohled třpyt je hvězdy v šere,
myšky.-nožky, každý pohyb
kmit labutí na jezeře.

2.

Tak málo mám krve a ještě mi teče z úst.
Až bude růst nade mnou tráva,
až budu hnít.
Kdo na moje místo,
kdo zdvihne můj štít?

3.

Neronova magistra potkal mne osud.
Umdlenou šji o sosnu jsem opřen,
Obě dvě ruce mi do pasu padly,
Kouří se, utíká poskokem krev z nich,
Mech Lysé hory ji pije a pije,
mlčky ke mně hledí Sir-markýz Gero.

4.

Já prvý jsem z toho od Těšína lidu,
bard prvý z Beskyd, co promluvil.
Jdou za cizím pluhem, jdou rabové dolů,
mléko a voda jim utíká z žil.
Má každý z nich na nebi jednoho boha,
druhého většího na zemi.
Daň tomu, co hore je, v kostele platí,
druhému krví a dlaněmi.

(Vzhledem k povaze zadání zdroj textu uveden až v seznamu použité literatury).

Petr Bezruč – ukázky z tvorby

- Úkol: Doplňte na vynechaná místa jména osob a názvy věcí, která zároveň znamenají názvy sbírek.

Šel starý ... z Ostravy domů, v bartovské harendě večer se stavil,
s rozbitou lebkou do příkopy pad. Plakala ...

Za temným oknem, v květníku sivém hrubý a špičatý mračil se kaktus.
Jednoho jitra červený z lodyhy vyrazil kalich,

... byl hoch dobrý, byl hoch tichý, byl hoch hezký, ale škaredou měl
chybu: i v Těšíně mluvil česky před okresním inspektorem.

(Vzhledem k povaze zadání zdroj textu uveden až v seznamu použité literatury).

Pracovní list - řešení

- **Ukázky z tvorby**

1. b. Labutinka
2. b. Kdo na moje místo
3. b. Osud
4. b. Já

- **Ukázky z tvorby**

1. Šel starý **Magdon** z Ostravy domů ...
2. Jednoho jitra červený z lodyhy vyrazil kalich, **červený květ** .
3. **Kantor Halfar** byl hoch dobrý ...

Odkazy:

Použitá literatura:

BEZRUČ, Petr. *Slezské písně*. 2. vyd. Brno: Nový Lid, 1928.

TOMÁŠKOVÁ, Zdenka. *Ortel samoty*. 1. vyd. Brno: DOPLNĚK, 2003. ISBN 1081-237-2003.

SLANAŘ, Otokar, Markéta KOSTKOVÁ, Roman KANDA, Lenka KRAUSOVÁ a Lukáš FOLDYNA. *Obsahy a rozborů děl k literatuře - přehledu SŠ učiva*. 1. vyd. Třebíč: Petra Velanová - výuka.cz, 2007. ISBN 80-902571-7-8.

Internet:

Seznam obrázků:

Obrázek č. 1

NEUVEDEN, Autor. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 05.09.2012]. Dostupný pod licencí GNU Free Documentation License na [www](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bezruc_2.jpg):

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bezruc_2.jpg>

Obrázek č. 2

NEUVEDEN, Autor. *Google* [online]. [cit. 05.09.2012]. Dostupný na WWW:

<http://www.masaryk.info/photo/217/download/preview270>>

Odkazy:

Obrázek č. 3

NEUVEDEN, Autor. *Google* [online]. [cit. 05.09.2012]. Dostupný na WWW:

http://www.eshop-rychle.cz/fotky10186/fotos/gen320/gen_vyr_655110358.jpg>

Obrázek č. 4

NEUVEDEN, Autor. *Google* [online]. [cit. 05.09.2012]. Dostupný na WWW:

<http://www.antikopava.cz/upload/3498cahojvoe.jpg>>

Obrázek č. 5

NEUVEDEN, Autor. *Google* [online]. [cit. 05.09.2012]. Dostupný na WWW:

<http://www.adplus.cz/files/imagecache/stamp/grafika/201103/42930-46848.jpg>>